

Handläggare
Ewa Jungstedt Pilestål
Telefon: 0850820581**Till**
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd 2022-05-25

Remiss av flyktingmottagande med anledning av händelseutvecklingen i Ukraina

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2022/383

Förvaltningens förslag till beslut

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat Flyktingmottagande med anledning av händelseutvecklingen i Ukraina för synpunkter. Stadens verksamheter behöver följa utvecklingen och ha beredskap, men också få förutsättningar för ett förstärkt arbete.

Stadsdelsförvaltningen är positiv till att stadsledningskontoret försöker tydliggöra statens respektive kommunens ansvar och redan nu åskådliggör vilka verksamheter som kan komma att påverkas. Förvaltningen har några synpunkter på underlaget som handlar om möjliga behov av lokaler, påverkan på förskola, behov av jour- och familjehem, kommunikation och samhällsvägledning samt kostnader. Förvaltningen anser att förslaget till finansieringsmodell för ökade kostnader är bra.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat Flyktingmottagande med anledning av händelseutvecklingen i Ukraina till stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder för synpunkter. Synpunkter ska ha inkommit till kommunstyrelsen senast den 25 maj 2022, men Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd har fått anstånd till den 27 maj 2022. Remissen bifogas.

Ärendet

Utgångspunkten för remissen är Rysslands invasion av Ukraina och att stora delar av den ukrainska befolkningen är på flykt. Enligt Migrationsverkets huvudscenario kan Sverige behöva ta emot

76 000 flyktingar under perioden mars-juni, men det finns andra scenarier som innebär mellan 27 000 och 212 000 flyktingar. Det innebär att stadens verksamheter behöver följa utvecklingen och ha beredskap, men också få förutsättningar för ett förstärkt arbete.

Massflyktsdirektivet

Enligt det så kallade massflyktsdirektivet kan en ukrainsk medborgare eller en person som har skyddsstatus i Ukraina och har lämnat landet efter invasionen få omedelbart skydd i Sverige och ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om, till att börja med, ett år. Stadens verksamheter kan därmed på kort tid behöva förstärkas eftersom dessa personer omfattas av lagen om mottagande av asylsökande (LMA) och har rätt till logi, bostadsersättning, dag Ersättning, skola och förskola, vård som inte kan vänta och arbete.

Ansvar stat - kommun

Staten har det övergripande ansvaret för mottagande av skyddsbehövande, men lagändringar som påverkar kommunernas roll väntas ske inom kort.

Erfarenheter från 2015-2016 kan komma till användning och engagemanget hos allmänhet, civilsamhälle och näringsliv behöver tas tillvara. Såväl civilsamhälle som näringsliv och privatpersoner tillhandahåller bostäder och tillgodoser grundläggande behov vilket gör att vissa personer först efter en tid i Sverige vänder sig till Migrationsverket och söker uppehållstillstånd under massflyktsdirektivet.

Statliga myndigheter arbetar nu med hur mottagandet ska fungera för kommunerna. Stadsledningskontoret menar att det finns tydliga utgångspunkter för stadens verksamheter i detta skede och att kostnadsersättning från staten ska sökas för insatser och förstärkning som inte åligger kommunerna utifrån tillämpning av gällande lagstiftning.

Berörda verksamheter

Verksamheter som berörs är förskola, skola, arbetsmarknad och socialtjänst. Även öppna verksamheter som till exempel medborgarkontoren kan vara viktiga resurser. Exempel på oklara frågor är rätt till ekonomiskt bistånd och till någon form av äldreomsorg. Vidare har Migrationsverket signalerat att kommunerna kan behöva bistå med boenden.

Stadsledningskontoret framför att behoven kan medföra att fler befintliga lokaler kan behöva sättas i bruk, vilket kan leda till en senare risk för tomställda lokaler.

Tillgång till tolkar i vissa verksamheter och till personal som talar ukrainska och ryska kan behövas i exempelvis förskola.

Socialtjänsten kan behöva ökade resurser för uppsökande verksamhet för att bland annat motverka prostitution och människohandel.

Om andelen ensamkommande barn ökar, kan behovet av jour- och familjehem öka vilket kräver stärkta resurser. Även behov av ankomstboenden, HVB-hem, ställföreträdande vårdnadshavare kan komma att öka.

Stadsledningskontoret beskriver dels hur arbetsmarknadsnämndens verksamhet med Welcome House som är stadens väg in för nyanlända påverkas, dels att socialnämnden kan behöva utöka sin samverkan med föreningar. Utbildningsnämndens arbete med mottagande av barn i skolor och förskolor samt det ökade behovet av modersmålsundervisning och tolkar redovisas också.

Medborgarkontoren bedöms få en viktig roll i kommunikation och rådgivning. Behovet av översättningar till engelska, ukrainska och ryska kommer att kräva ekonomiska resurser.

Ekonomi

Stadsledningskontoret föreslår vissa ekonomiska tillskott och att alla nämnder behöver följa upp extraordinära kostnader i samband med mottagandet för att kunna ta del av eventuella ersättningar från staten och att i kommande större uppföljningsärenden ansöka om kompensation hos kommunfullmäktige.

Vissa budgetjusteringar genomförs i slutet av året, men stadsdelsnämnderna föreslås redan nu få en budgetjustering med 13 mnkr för att anpassa och förstärka öppen verksamhet. De medlen nycklas ut med hjälp av resursfördelningsmodellen för barn-, kultur- och fritid.

Stadsledningskontoret betonar vikten av att nämnder lägger fokus på seriositetskontroll och att motverka välfärdsfusk.

Slutligen anges att beslut om boendelösningar och lokaler kopplade till massflyktsdirektivet kan komma att kräva mycket snabba beslut. I de fallen får nämnderna efter samråd med stadsledningskontoret fatta beslut som i efterhand anmäls till kommunstyrelsen.

Staden kommer att driva frågan om kostnadsersättning från staten för insatser och förstärkning som inte åligger kommunerna utifrån gällande lagstiftning i samverkan med Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Administrativa avdelningen i samverkan med förvaltningens övriga avdelningar.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen är positiv till att stadsledningskontoret försöker tydliggöra statens respektive kommunens ansvar och belyser de oklarheter som fortfarande finns i frågan om flyktingmottagandet. Det är också bra att redan nu åskådliggöra vilka av stadens verksamheter som kan komma att påverkas.

Eftersom spannet mellan hur många flyktingar som kan komma att söka sig till Sverige är så pass stort, är det viktigt att följa utvecklingen och för nämnden att få förutsättningar för ett förstärkt arbete. Även eventuella kommande lagändringar som kan få konsekvenser för kommunerna är betydelsefulla att bevaka.

Förvaltningen har några synpunkter på underlaget som handlar om möjliga behov av lokaler, påverkan på förskola, behov av jour- och familjehem, kommunikation och samhällsvägledning samt kostnader.

Förvaltningen har en beredskap inom berörda verksamheter. Till exempel finns en lista över vakanta lokaler som kan användas till förskolelokaler och lokaler som skulle kunna användas till boende för människor på flykt. Förvaltningen kan behöva stöd vid hyresförhandlingar om förvaltningen behöver hyra in nya lokaler med kort varsel.

En farhåga är att förvaltningens behov av nya lokaler för förskola kan medföra att förvaltningen kan komma att stå med tomma lokaler när de inte längre behövs. Det är viktigt att belysa även konsekvenserna av hantering av extralokaler och hur förvaltningen ska hantera eventuella tillkommande kostnader.

I avsnittet ”Tolkar och lärare med språkkunnighet” på sidan åtta, önskar förvaltningen ett förtydligande om att det är stadsdelsnämnderna, inte utbildningsnämnden, som ansvarar för förskola, erbjudande om plats samt mottagande av barn och vårdnadshavare. I det arbetet behöver förvaltningen stöd i att erbjuda medarbetare möjlighet till tolk vid kommunikation med vårdnadshavare samt koordinering av kvalificerad ukrainsktalande personal för att möjliggöra språkstärkande insatser i förskolan.

I underlaget betonas att det är särskilt viktigt att öppna förskolan redan i det initiala skedet anpassar sin verksamhet i de delar av staden där det finns evakueringsboenden. Förvaltningen instämmer i att öppna förskolan kan spela en viktig roll för att stabilisera en

normalitet i vardagen för de vuxna och barn som är på flykt från krig.

Förvaltningen saknar en beskrivning av de ökade kostnader som uppbyggnad och omställning av förskoleverksamhet kan medföra. Det handlar om planering och uppbyggnad av förskoleverksamhet i tomma lokaler, kvalificerad personal, språkstärkande insatser, eventuellt behov av tolk samt översättning av informationsmaterial.

Hittills har få ensamkommande barn och unga anlänt från Ukraina, men det kan komma att ändras. Om andelen som anländer till Stockholm ökar, medför det ett ökat behov av att rekrytera jour- och familjehem, ett uppdrag som är krävande redan idag. Ersättningsnivåerna för mottagande av ensamkommande barn är numer lägre än 2015, vilket innebär att det kan komma att bli resurskrävande för stadsdelsnämnderna.

Det framgår vidare att fokus för rådgivning och kommunikation i samband med flyktingmottagandet med fördel kan läggas på digital kommunikation, då målgruppen bedöms kunna ta del av denna på ett fullgott sätt. Förvaltningens medborgarkontor har ett stort antal nyanlända och etablerade svenskar som besökare. Förvaltningens erfarenhet är att många besökare till medborgarkontoret kan tillgodogöra sig digital information, men behöver hjälp att förstå olika myndigheters digitala information. Utifrån det vill förvaltningen påpeka att digital information är mycket bra för dem som kan ta den till sig, men den information som tas fram behöver även utformas på ett sätt som är lättillgänglig för målgruppen. Ett förslag är de som ska utarbeta informationsmaterialet söker samarbeten med målgruppen, alternativt med de som möter målgruppen, för att ta fram materialet. Eftersom många vårdnadshavare vänder sig till förskolan i frågor som rör samhällsvägledning, vore det önskvärt att staden centralt bidrar med kommunikationsmaterial att använda i verksamheten.

Stadsdelsnämnderna föreslås till en början få 13 miljoner kronor extra för att kunna anpassa och förstärka flertalet öppna verksamheter i samband med flyktingmottagandet. Det skulle innebära cirka 1 miljon kronor till varje stadsdelsnämnd. Enskede-Årsta-Vantör är en stor stadsdelsförvaltning och är därför tveksam till om föreslagna medel kommer täcka den kostnadsökning som kan komma inom öppna förskolan, fritidsverksamhet, medborgarkontor, sommarlovsaktiviteter med mera. Samtidigt anser förvaltningen att förslaget till finansieringsmodell för ökade kostnader är bra, att i ett första läge ersätta kostnader via budgetjustering och att nämnderna i samband med kommande större uppföljningsärenden ska kunna ansöka om ytterligare budgetjustering.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Anna Larsson
Avdelningschef
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Bilaga

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande 2022-04-05

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2022-05-11
Anna Larsson, Avdelningschef	2022-05-09